

acea seară, și n-a fost pentru mine mîndrie și onoare mai mare decît s-o aud recomandîndu-mă ca pe una din angajatele de talent ale teatrului ei de la București.

Moartea ei, departe de țară, pe care

a iubit-o, m-a durut profund. Cu ochii înlăcrimați, așez pe mormîntul ei, de cîte ori trec prin Paris, o floare a recunoștinței, a dragostei, a nesfîrșitei mele admirații pentru marea prietenă, directoare și actriță.

NOTE DE LECTURĂ

„Cele 1001 de zîmbete“ ale lui H. Nicolaide...

...strînse în mînunchi, în intenția de a întocmi o carte... de amintiri?... de teatru?... de umor?

Comedian cu priză la public, Nicolaide a știut întotdeauna să zîmbească și să rîdă; și tot atît de bine, să-i facă și pe alții să zîmbească și să rîdă. Iar de la primul său zîmbet pe scenă, de la prima sa provocare la ris — în public —, s-au scurs cinci decenii, o jumătate de veac... Cartea nu urmărește altceva decît să spicuiască din largul cîmp al acestei îndelungi experiențe. Cronologia evenimentelor — cu excepția debutului în... viață și a primelor întîlniri cu scena — nu este respectată, autorul abătîndu-se, în această privință, de la obișnuințele memorialisticii. Si e bine așa. Fiindcă momentele se succed după fantezia povestitorului, selectate după criteriul plăcutului, al amuzantului. Umor există, dar e adesea frînat de nostalgie și, nu o dată, dublat de lacrimă. Cartea lui Nicolaide nu stîrnește un ris cu hohote, ci, așa cum ne previne titlul, zîmbetul. Zîmbetul amuzat sau, eventual, gînditor, fiindcă în spatele „poantei“ se ascunde o informație prețioasă, iar anecdoticul trimite la o lege a artei teatrului. Asta nu înseamnă că avem de-a face cu o carte

„de teatru“, cu date precise, cu teoretizări docte...

Dintre întîmplările trăite de autor sau de confrăți, au fost alese cele care prezintă și o latură plăcută, hazoasă. Tipurile evocate — uriași ai scenei românești sau oameni mai mărunți — sînt prinși într-o atitudine amuzantă, cu un gest sau o vorbă de duh. Oamenii și faptele date la iveală învie crîmpeie din viața teatrului românesc din perioada interbelică. Figuri de mari creatori apar alături de organizatori și impresari nu mai puțin importanți. Turneele, reprezentațiile date pe mesele birturilor, publicitatea specifică, metode de lucru, moravuri și năravuri... Ochiul și pana lui Nicolaide s-au oprit în primul rînd asupra teatrului muzical. La acest capitol, să semnalăm un aspect mai mult decît meritoriu al acestei încercări de cronică în „poante“ alături de personalități de care istoria teatrului s-a ocupat în mod deosebit — Puiu Iancovescu, Ion Sava, V. I. Popa —, apar în prim-plan și alți slujitori ai scenei, mai puțin cunoscuți. Nae Niculescu-Buzău este pus în drepturile sale firești, iar alături de el, impresarul de mare talent care a contribuit la supraviețuirea teatrului românesc în epoci grele, Lică Teodorescu.

Nicolaide se arată a fi și un condeier care știe să creeze atmosferă. Constanța, la începutul secolului, Dobrogea, cu lumea ei pestriță, arsă de soare, cu imaginație aprinsă, cu povești despre haiduci și fete-răpite, respiră în filele cărții, cucerește. Cucerește și figura autorului, așa cum apare el, întotdeauna în al doilea și al treilea plan, vorbind mai mult și mai bine despre alții decît despre sine. Cititorul străbate într-un suflet cele 236 file, iar cînd ajunge la capătul lor, regretă că s-au terminat.

Sanda DIACONESCU